

Inhoud

	Redactie en auteurs 9		
	Woord vooraf 13		
1	Klinische epidemiologie 15	4	Klinische genetica 75
	Inleiding 15		Inleiding 75
1.1	Kans 15	4.1	Chromosomen en genen 75
1.2	Vormen van klinisch-epidemiologisch onderzoek 16	4.2	Autosomaal dominant erfelijke ziekten 81
1.3	Precisie en validiteit 19	4.3	Autosomaal recessief erfelijke ziekten 82
1.4	Risico 21	4.4	Geslachtsgebonden erfelijke ziekten 83
1.5	Diagnose 25	4.5	Multifactorieel overervende ziekten 84
1.6	Prognose 27	4.6	Oncogenetica 87
1.7	Interventie 28	4.7	Genetische diagnostiek en erfelijkheidsadvisering 92
	Literatuur 33		Literatuur 96
2	Beeldvormende diagnostiek 35	5	Klinische immunologie 99
	Inleiding 35		Inleiding 99
2.1	Conventionele radiologie 35	5.1	Het aangeboren immuunsysteem 100
2.2	Computertomografie (CT-scan) 43	5.2	Het verworven immuunsysteem 105
2.3	Echografie en dopplerechografie (echo) 47	5.3	Afweer tegen infecties 111
2.4	Magnetic resonance imaging (MRI-scan) 50	5.4	Immuundeficiënties 112
2.5	Interventieradiologie 52	5.5	Overgevoeligheidsreacties 118
2.6	Risico's van beeldvormend onderzoek en voorzorgen 55	5.6	Allergie en overgevoeligheid voor geneesmiddelen 121
	Literatuur 56	5.7	Auto-immuniteit 123
3	Klinische farmacologie 57	5.8	Orgaantransplantatie 126
	Inleiding 57	5.9	Immuunmodulerende therapie 128
3.1	Farmacokinetiek 57	5.10	Immunologische diagnostiek 130
3.2	Farmacodynamiek 60		Literatuur 135
3.3	Interindividuele variabiliteit 62	6	Infectieziekten 137
3.4	Farmacogenetica 64		Inleiding 137
3.5	Bloedspiegelbepalingen 66	6.1	De principes van antimicrobiële therapie 138
3.6	Geneesmiddeleninteracties 66	6.2	Koorts bij infectieziekten, febris e.c.i.en auto-inflammatoire syndromen 145
3.7	Bijwerkingen en de risk-benefitverhouding 68	6.3	Sepsis 148
3.8	Geneesmiddelen en zwangerschap 70	6.4	Influenza, SARS en Q-koorts 153
3.9	Farmacotherapie 71	6.5	Infectieziekten met afwijkingen van het centrale zenuwstelsel 155
3.10	Omgaan met informatiebronnen 71	6.6	Infectieziekten met diarree 165
	Literatuur 73	6.7	Infectieziekten met exanthemen 175
		6.8	Infectieziekten met lymfeklierzwellingen en/of afwijkingen in de mond-keelholte, inclusief hiv, gonorrhoe en syfilis 187
		6.9	Infectieziekten met geelzucht 199

- 6.10 Opportunistische infecties 200
- 6.11 Ziekenhuisinfecties 202
- 6.12 Bioterrorisme 203
- 6.13 Ziekten door protozoën 204
- 6.14 Ziekten door wormen 209
- 6.15 Importziekten 216
Literatuur 217

- 7 Stollingsstoornissen, trombose, atherosclerose en vaatziekten 219**
Inleiding 219
- 7.1 Werking van de bloedstolling 219
- 7.2 Stollingsstoornissen 224
- 7.3 Diagnostiek van stollingsstoornissen 227
- 7.4 Antistollingsmedicamenten 229
- 7.5 Veneuze trombose en longembolie 232
- 7.6 Risicofactoren voor een veneuze tromboembolie 235
- 7.7 Arteriële vaataandoeningen 236
- 7.8 Risicofactoren voor atherosclerose 238
- 7.9 Klinische manifestaties van arteriële vaataandoeningen 240
- 7.10 Management van arteriële vaataandoeningen 243
Literatuur 243

- 8 Hematologie 245**
Inleiding 245
- 8.1 Hematopoëse 245
- 8.2 Erytrocyten 247
- 8.3 Leukocyten 269
- 8.4 Trombocyten 274
- 8.5 Bloedtransfusies: indicaties en risico's 276
Literatuur 281

- 9 Hemato-oncologie 283**
Inleiding 283
- 9.1 Myelodysplasie 285
- 9.2 Acute leukemieën 286
- 9.3 Chronische myeloïde leukemie (CML) 290
- 9.4 Chronische myeloproliferatieve ziekten 292
- 9.5 Multipel myeloom en verwante ziekten 294
- 9.6 Maligne lymfomen en chronische lymfatische leukemieën 299
- 9.7 Transplantatie van hematopoëtische stamcellen 308
- 9.8 Ondersteunende zorg 310
Literatuur 310

- 10 Oncologie 311**
Inleiding 311
- 10.1 Epidemiologie en etiologie 311
- 10.2 Structuur en biologisch gedrag 313
- 10.3 Screening 313
- 10.4 Diagnostiek en staging 314
- 10.5 Therapie 316

- 10.6 Maligne tumoren in het hoofd-
halsgebied 324
- 10.7 Ovariumcarcinoom (epitheliaal
adenocarcinoom) 324
- 10.8 Mammacarcinoom 325
- 10.9 Endometriumcarcinoom 328
- 10.10 Testiscarcinoom 328
- 10.11 Prostaatacarcinoom 330
- 10.12 Blaascarcinoom (overgangscel-
carcinoom) 331
- 10.13 Niercelcarcinoom 332
- 10.14 Colorectale carcinomen 332
- 10.15 Sarcomen 334
- 10.16 Maligniteiten bij immunosuppressie en
aids 335
- 10.17 Neuro-endocriene tumoren 335
- 10.18 Hersentumoren 336
Literatuur 336

- 11 Verstoring van circulatie en osmoregulatie 337**
Inleiding 337
- 11.1 Pathofysiologie 337
- 11.2 Onderzoeksmethoden 340
- 11.3 Syncope 342
- 11.4 Stoornissen in de osmoregulatie 344
Literatuur 347

- 12 Zuur-basenevenwicht en kaliumhuishouding 349**
Inleiding 349
- 12.1 Zuur-basenevenwicht 349
- 12.2 Kaliumhuishouding 362
Literatuur 366

- 13 Hypertensie 367**
Inleiding 367
- 13.1 Meting van de arteriële bloeddruk 367
- 13.2 Variabiliteit van de bloeddruk 370
- 13.3 Regulatie van de bloeddruk 371
- 13.4 Pathofysiologische gevolgen van
hypertensie 372
- 13.5 Klinische vormen van hypertensie 373
- 13.6 Onderzoek 378
- 13.7 Behandeling 380
Literatuur 384

- 14 Nierziekten 385**
Inleiding 385
- 14.1 Structuur en functie 385
- 14.2 Onderzoeksmethoden 396
- 14.3 Stoornissen in de water-, natrium- en
kaliumhuishouding 403
- 14.4 Acute en chronische nierinsufficiëntie 403
- 14.5 Nefrogene hypertensie 415
- 14.6 Glomerulaire aandoeningen 417

- 14.7 Tubulo-interstitiële nefritis en urineweginfecties 431
- 14.8 Nierstenen 436
- 14.9 Tubulusaandoeningen 438
- 14.10 Misvormingen en tumoren 440
- 14.11 Vervanging van de nierfunctie 442
- 14.12 Geneesmiddelen en de nier 448
Literatuur 451
- 15 Hartziekten 453**
Inleiding 453
- 15.1 Anamnese 453
- 15.2 Lichamelijk onderzoek 458
- 15.3 Specieel cardiologisch onderzoek 465
- 15.4 Hartfalen 475
- 15.5 Hartritme- en geleidingsstoornissen 487
- 15.6 Coronairlijden 493
- 15.7 Klepafwijkingen 507
- 15.8 Ziekten van het endocard 517
- 15.9 Ziekten van het myocard 520
- 15.10 Ziekten van het pericard 522
- 15.11 Aangeboren hartafwijkingen 524
- 15.12 Het hart en algemene chirurgische ingrepen 526
- 15.13 Het hart en zwangerschap 526
Literatuur 527
- 16 Longziekten 529**
Inleiding 529
- 16.1 Structuur en functie 529
- 16.2 Onderzoek 533
- 16.3 Astma en COPD 547
- 16.4 Longtumoren 571
- 16.5 Diffuse interstitiële longafwijkingen (ILD of interstitial lung disease) 579
- 16.6 Sarkoïdose 584
- 16.7 Eosinofiele longziekten 587
- 16.8 Zeldzame longparenchymafwijkingen 587
- 16.9 Alveolaire aandoeningen 588
- 16.10 Longembolie 588
- 16.11 Infecties van de luchtwegen en tuberculose 593
- 16.12 Cystische fibrose 613
- 16.13 Hypo- en hyperventilatie 616
- 16.14 Aandoeningen van de pleura 618
- 16.15 Longtransplantatie 621
Literatuur 621
- 17 Ziekten van maag, darm en pancreas 623**
Inleiding 623
- 17.1 Structuur en functie 623
- 17.2 Onderzoek 630
- 17.3 Aandoeningen van mondholte en farynx 636
- 17.4 Aandoeningen van de slokdarm 638
- 17.5 Aandoeningen van maag en duodenum 650
- 17.6 Aandoeningen van de dunne darm 658
- 17.7 Aandoeningen van de dikke darm 666
- 17.8 Chronische darmontstekingen 679
- 17.9 Diarree 686
- 17.10 Aandoeningen van anus en rectum 690
- 17.11 Bloedingen in het maag-darmkanaal 693
- 17.12 Ischemie van de darm 695
- 17.13 Aandoeningen van het pancreas 698
- 17.14 Hormoonproducerende tumoren 704
- 17.15 Aandoeningen van peritoneum en mesenterium 705
- 17.16 Enterale en parenterale voeding 707
Literatuur 715
- 18 Ziekten van lever en galwegen 717**
Inleiding 717
- 18.1 Anatomie en fysiologie 717
- 18.2 Onderzoek 721
- 18.3 Pathofysiologische syndromen 727
- 18.4 Algemene therapeutische aspecten 731
- 18.5 Portale hypertensie 733
- 18.6 Virale hepatitis 739
- 18.7 Bacteriële en andere infecties van de lever 747
- 18.8 Alcoholische leverziekte 748
- 18.9 Niet-alcoholische steatohepatitis 750
- 18.10 Toxische hepatitis 752
- 18.11 Auto-immune leverziekten 753
- 18.12 Galstenen en cholangitis 756
- 18.13 Ziekten van de bloedvaten 758
- 18.14 Stofwisselingsziekten 760
- 18.15 Benigne tumoren 762
- 18.16 Maligne tumoren 765
- 18.17 Trauma 766
- 18.18 Levertransplantatie 767
Literatuur 768
- 19 Endocrinologie 769**
Inleiding 769
- 19.1 Algemene begrippen 769
- 19.2 Aandoeningen van de hypofyse 773
- 19.3 Aandoeningen van de schildklier 781
- 19.4 Aandoeningen van de bijnierschors 798
- 19.5 Aandoeningen van het bijniermerg 809
- 19.6 Lengtegroei en puberteit 810
- 19.7 Aandoeningen van de gonaden 813
- 19.8 Aandoeningen van calcium- en botstofwisseling 818
- 19.9 Polyglandulaire endocriene syndromen 830
- 19.10 Darmhormonen 832
- 19.11 Ectopische hormoonproductie 832
Literatuur 833
- 20 Diabetes mellitus 835**
Inleiding 835
- 20.1 Pathofysiologie 836
- 20.2 Classificatie en diagnostiek 839

- 20.3 Pathogenese 841
- 20.4 Klinische verschijnselen 844
- 20.5 Behandeling van type 1-diabetes mellitus 845
- 20.6 Behandeling van type 2-diabetes mellitus 853
- 20.7 Acute ontregelingen 857
- 20.8 Late complicaties 860
- 20.9 Zwangerschap en diabetes mellitus 864
- 20.10 Intercurrente ziekten 864
- 20.11 Slotopmerkingen 865
Literatuur 865

- 21 Stofwisselingsstoornissen 867**
Inleiding 867
- 21.1 Vetstofwisselingsstoornissen 867
- 21.2 Zeldzame koolhydraatstofwisselingsstoornissen 880
- 21.3 Stoornissen in de aminozuurstofwisseling 881
- 21.4 Lysosomale ziekten 882
- 21.5 Porfyrie 883
- 21.6 Anorexia nervosa en boulimia 885
- 21.7 Vetzucht 885
Literatuur 888

- 22 Reumatische ziekten 889**
Inleiding 889
- 22.1 Structuur en functie van het houdings- en bewegingsapparaat 889
- 22.2 Het immuunsysteem en ontsteking 893
- 22.3 De klinische benadering in de reumatologie 894
- 22.4 Behandeling van reumatische aandoeningen 903
- 22.5 Systemische auto-immuun-aandoeningen 907
- 22.6 Spondylartritis 923
- 22.7 Gewrichtsziekten en -infecties 927
- 22.8 Artrose 930
- 22.9 Metabole gewrichtsaandoeningen 931
- 22.10 Botaandoeningen 936
- 22.11 Wekedenreuma 938
Literatuur 939

- 23 Geriatrie 941**
Inleiding 941
- 23.1 Kenmerken van de geriatrische patiënt 945
- 23.2 Onderzoek en diagnostiek 950
- 23.3 Behandeling van de geriatrische patiënt 953
- 23.4 Conclusies 957
Literatuur 958

- 24 Intensiveregeneeskunde 959**
Inleiding 959
- 24.1 Respiratie 960
- 24.2 Circulatie 963
- 24.3 Centraal zenuwstelsel 967
- 24.4 Toxicologie 970
- 24.5 Ethiek 972
Literatuur 974

- 25 Differentiële diagnostiek in de interne geneeskunde 975**
Inleiding 975
- 25.1 Bewustzijnsstoornissen 976
- 25.2 Aanvalsgewijze klachten 977
- 25.3 Gewichtsverlies 977
- 25.4 Gewichtstoename 978
- 25.5 Vermoeidheid 979
- 25.6 Koorts en hyperthermie 980
- 25.7 Hypothermie 982
- 25.8 Dorst en polyurie 983
- 25.9 Lymfomen 985
- 25.10 Dyspnoe 986
- 25.11 Cyanose 989
- 25.12 Pijn op de borst 989
- 25.13 Hartkloppingen 991
- 25.14 Hoesten en hemoptoë 991
- 25.15 Slikstoornissen/dysfagie en voedselpassagestoornissen 992
- 25.16 Misselijkheid en braken 993
- 25.17 Buikpijn 994
- 25.18 Diarree 995
- 25.19 Geelzucht 996
- 25.20 Pijn in de benen 998
- 25.21 Dikke voeten en onderbenen 998
Literatuur 999

- Lijst van afkortingen 1001**

- Register 1009**